

برسال

**توصیه نامه راهکارهای تحول دستگاه‌های فرهنگی کشور در تراز شرایط پلتفرمی و عصر دیجیتال
(در حوزه فرهنگ و رسانه)**

(مصوبه جلسه ۷۶۴ مورخ ۱۴۰۰/۹/۳۰ شورای فرهنگ عمومی کشور)

مقدمه

در راستای تحقق راهبرد کلان ۱۰ نقشه مهندسی فرهنگی کشور مبتنی بر «طراحی و استقرار نظام جامع و کارآمد اطلاعات، ارتباطات و رسانه‌های مبتنی بر آموزه‌های دینی، انقلابی و ارزش‌های اخلاقی، مقتضیات راهبردی کشور و سیاست‌های کلی نظام» و هم‌چنین به منظور اجرای مصوبه جلسه ۵۷ مورخ ۱۳۹۸/۱/۲۶ شورای عالی فضای مجازی با موضوع تدوین سند تحول حوزه‌های فرهنگ و آموزش با توجه به تحولات فضای مجازی؛ شورای فرهنگ عمومی کشور به کلیه دستگاه‌های فرهنگی، تبلیغی، هنری و رسانه‌ای موارد ذیل را توصیه می‌نماید. طبعاً وضعیت دستگاه‌های عضو در تحقق و پیگیری و ارتباط راهکارهای ذیل به یک میزان نیست. عمده موارد رسماً و برخی عملاً به مرکز ملی فضای مجازی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی واگذار شده؛ لکن هنوز خلاء و نارسایی‌هایی، فرهنگ عمومی و اخلاق اجتماعی را تحت‌الشعاع قرار داده و می‌دهد.

الف: راهکارهای عام و فراگیر

۱. تبیین و ترویج عینی و کاربردی الگوی زیست مبتنی بر فرهنگ اسلامی - ایرانی (حیات طیبه) برای فضای مجازی
۲. ساماندهی و حمایت از تشکل‌های مردمی فضای مجازی در راستای مسئولیت‌پذیری اجتماعی و نشر سبک زندگی اسلامی - ایرانی
۳. پیاده‌سازی نظام تنظیم‌گری محتوا و خدمات فرهنگی و تبلیغاتی در فضای مجازی با رویکرد نسل جدید تنظیم‌گری در راستای افزایش مسئولیت‌پذیری فرهنگی و اجتماعی بنگاه‌های خصوصی و اپراتورها

۴. ایجاد نهضت تولید محتوا از طریق توسعه محتوا و خدمات مفید و رقابتی منطبق بر ارزش‌ها و فرهنگ اسلامی - ایرانی با بهره‌گیری از ظرفیت بخش خصوصی و مردمی
۵. ایجاد فضای مجازی سالم، مفید و ایمن به صورت مشارکتی، داوطلبانه و قابل مدیریت با رویکرد افزایش بهره‌مندی مشروع و کاهش مخاطرات فضای مجازی
۶. توسعه سامانه‌ها و سکوهاى بومی به عنوان زیست بوم کسب و کار فرهنگی در فضای مجازی و ارائه انواع خدمات جذاب در بستر پلتفرم‌های بومی و ترویج آنها برای استفاده کاربران
۷. صیانت جامعه از حقوق و منافع پدیدآورندگان و ناشران محتوای دیجیتال و خالقان شخصیت‌ها و طرح‌های قابل تکثیر انبوه از طریق اصلاح مدل کسب و کار، ایجاد اطمینان در زنجیره ارزش و ممانعت از تکثیر غیرمجاز
۸. ارتقای فرهنگ کاربری و سواد فضای مجازی جامعه بخصوص فعالان فضای مجازی
۹. ساماندهی اطلاع‌رسانی و مواجهه با شایعات و اخبار جعلی در فضای مجازی
۱۰. اصلاح رویه ساماندهی و نظارت بر فعالیت‌های فرهنگی (حوزه اختیارات و وظایف هر دستگاه) در فضای مجازی متناسب با اقتضانات این فضا
۱۱. پاسداشت، ترویج و گسترش خط و زبان فارسی در فضای مجازی و با استفاده از امکانات آن

ب - ایجاد زیست بوم فضای مجازی سالم، مفید و ایمن

اگرچه دو مصوبه شورای عالی فضای مجازی (توسعه فضای سالم، مفید و ایمن مصوب جلسه ۲۲ مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۱۰ و سند صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی مصوب جلسه ۷۱ مورخ ۱۴۰۰/۳/۱۷) تاکنون به این موضوع توجه کرده لکن همچنان این موضوع مورد مطالبات فرهنگی کشور می‌باشد:

۱. ارائه خدمات و محتوای سالم، مفید و ایمن برای همه کاربران به خصوص کودک و نوجوان توسط بخش خصوصی با حمایت و مقررات‌گذاری متناسب برای آن

۲. ایجاد سامانه‌ها و ابزارهای توانمندسازی خانواده و صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی توسط بخش خصوصی و با حمایت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
۳. تدوین مجموعه ضوابط و نصاب‌های محتوایی فضای مجازی براساس مبانی اسلامی - ایرانی و تدوین ضوابط و شاخص‌های اعتبارسنجی، ممیزی و رده‌بندی محتوا و خدمات با مشارکت وزارت آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما و سازمان تبلیغات اسلامی
۴. توسعه مراکز و خدمات مشاوره و خدمات تماس اضطراری و سامانه‌های گزارش‌دهی برخط موارد مجرمانه توسط وزارت آموزش و پرورش، سازمان بهزیستی، نیروی انتظامی و دادستانی
۵. افزایش مسئولیت‌پذیری فرهنگی و اجتماعی اپراتورها و سکوها توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

ج- باز ساماندهی نظام رسانه‌ای در فضای مجازی (تحول انقلابی در ساختار فرهنگی کشور)

۱. تداوم بازنگری در مأموریت‌ها و فرایندهای نظارت، حمایت و هدایت فعالیت‌های فرهنگی، رسانه‌ای و تبلیغاتی در فضای مجازی متناسب با اقتضانات این فضا توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سایر دستگاه‌های فرهنگی، علمی و آموزشی
۲. مقررات‌گذاری و ساماندهی فعالیت در حوزه تبلیغات و اطلاع‌رسانی در رسانه‌های اجتماعی و مقابله با فضای غیررسمی تبلیغات و اطلاع‌رسانی با محوریت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۳. توسعه ابزارهای فنی و اقدامات عملی برای مقابله با هنجارشکنی و عملیات رسانه‌ای و روانی در رسانه‌های اجتماعی با محوریت ستاد رسانه‌ای فضای مجازی براساس مصوبه شورای عالی فضای مجازی
۴. حمایت از ایجاد و گسترش سامانه‌های گزارش‌گیری مردمی و مراکز صحت‌سنجی (fact checking) توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

۵. ایجاد سازوکار پاسخگویی به شبهات و شایعات فضای مجازی توسط رسانه‌های رسمی و دارای مجوز و نهادهای فرهنگی و مذهبی

۶. توسعه سرویس‌های رصد، تحلیل و هشدار در مورد محتوای فضای مجازی توسط دستگاه‌های مسئول

د- رونق کسب و کار و تولید و نشر محتوا

۱. احتساب فعالیت‌های فرهنگی در زمره صنایع خلاق و کسب و کارهای دانش بنیان و برخورداری از تسهیلات آنها
۲. ارائه تسهیلات و رفع موانع فعالیت‌های فرهنگی قانونمند از جمله در حوزه صدور مجوز، بیمه و مالیات توسط دستگاه‌های مسئول

۳. تعیین مرجع حمایت از زنجیره ارزش برای کلیه محصولات و خدمات نوین فرهنگی و رسانه‌ای که متضمن سود منصفانه برای تولیدکنندگان و ناشران محتوا باشد و پرداخت حق تولید محتوا و اصلاح مدل تعرفه‌گذاری خدمات ارتباطی

۴. حمایت از توسعه انواع خدمات پایه کاربردی، سکوهای بومی و فناوری‌های نوین جهت تسهیل و تقویت تولید محتوا و ارائه خدمات فرهنگی به مردم متناسب با ارزش‌ها و سبک زندگی اسلامی- ایرانی توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و مشارکت سایر دستگاه‌های مسئول

۵. تقویت هدفمند و هم‌افزای نهادها و تشکل‌های دینی و انقلابی از جمله مراکز حوزوی، سازمان بسیج مستضعفین، کانون‌های فرهنگی، هنری مساجد کشور و هیئات مذهبی در جهت تولید و توزیع محتوا در راستای ارزش‌ها و اهداف انقلاب اسلامی

ه- مسائل دارای اولویت شورای فرهنگ عمومی در این عرصه

رویکرد مواجهه شورای فرهنگ عمومی در حوزه فضای مجازی «سبک زندگی و خانواده» می‌باشد که مسائل دارای اولویت در این عرصه عبارتند از:

۱- پدیده فردگرایی و تأثیر آن در جایگاه خانواده.

۲- پدیده شهرت در فضای مجازی و تأثیر آن بر خانواده و سبک زندگی

۳- حریم خصوصی

۴- تولید و مصرف فرهنگی شامل: امکان و فرصت ممیزی و نظارت فرهنگی، سطحی شدن تولید و عدم موازنه مصرف

و سواد رسانه‌ای

و- نظارت و پیگیری

- مرکز توسعه فرهنگ و هنر در فضای مجازی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف است نحوه پیشرفت این توصیه-نامه را در کلیه دستگاه‌های فرهنگی، تبلیغی، هنری و رسانه‌ای رصد و گزارش سالانه از چگونگی تحقق بندهای توصیه‌نامه مذکور را به شورای فرهنگ عمومی کشور ارائه نماید.
- دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور در تعامل با دبیرخانه شورای عالی فضای مجازی، بسترسازی و تسهیل روابط دستگاه‌های عضو را پیگیری و محقق می‌نماید.
- شورای فرهنگ عمومی استان‌ها در تعامل با دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور، برنامه‌ریزی و هم‌افزایی برای تحقق اهداف و سیاست‌های شورای عالی فضای مجازی را در دستور سالانه و ثابت خود قرار می‌دهد.
- مرکز رصد فرهنگی کشور مستقر در شورای فرهنگ عمومی با همکاری پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، رصد و پیمایش سالانه از ابعاد فرهنگی تحولات کاربری و محتوای فضای مجازی و پلتفرم‌های ملی و بین‌المللی ارائه خواهد داد.

دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی